

51. Tiistaina 14 päivänä syyskuuta 1999

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Vaaleja

1) Ulkoasiainvaliokunnan täydennys-
vaali 1659

Kolmas käsittely

2) Hallituksen esitys laiksi alkoholilain
85 §:n muuttamisesta ”

Hallituksen esitys HE 16/1999 vp
Lakivaliokunnan mietintö LaVM 1/1999
vp

3) Hallituksen esitys laeiksi perusope-
tuslain 49 §:n ja eräistä opetusalan eläke-
järjestelyistä annetun lain 15 §:n muutta-
misesta ”

Hallituksen esitys HE 25/1999 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö
StVM 4/1999 vp

Lähetekeskustelu

4) Hallituksen esitys laiksi maatilatalou-
den tuloverolain 13 §:n muuttamisesta ”

Hallituksen esitys HE 42/1999 vp

5) Hallituksen esitys laeiksi lyhytaikai-
sissa työsuhteissa olevien työntekijäin elä-
kelain, taiteilijoiden ja eräiden erityisryh-
miin kuuluvien työntekijäin eläkelain,
maatalousyrittäjien eläkelain ja merimies-
eläkelain muuttamisesta ”

Hallituksen esitys HE 44/1999 vp

6) Hallituksen esitys laeiksi varainsiirto-
verolain, tuloverolain sekä verotusmenet-
telystä annetun lain muuttamisesta 1659

Hallituksen esitys HE 46/1999 vp

7) Hallituksen esitys laeiksi kaupan-
käynnistä vakioiduilla optioilla ja termii-
neillä annetun lain ja arvopaperimarkkina-
lain muuttamisesta ja eräksi niihin liitty-
viksi laeiksi ”

Hallituksen esitys HE 47/1999 vp

8) Hallituksen esitys laiksi rintamavete-
raanien kuntoutuksesta annetun lain 5 §:n
muuttamisesta ”

Hallituksen esitys HE 50/1999 vp

9) Hallituksen esitys laiksi tapaturma- ja
liikennevakuutuslaitoksilta vuodelta 2000
perittävästä maksusta 1660

Hallituksen esitys HE 51/1999 vp

10) Laki arvonnisäverolain muuttami-
sista ”

Lakialoite LA 90/1999 vp (Jaakko Laakso
/vas)

Mietintöjen pöydällepano

11) Hallituksen esitys entisten tasaval-
lan presidenttien palveluja koskevaksi
lainsäädännöksi 1674

” Hallituksen esitys HE 23/1999 vp
Perustuslakivaliokunnan mietintö PeVM
2/1999 vp

12) Hallituksen esitys laiksi valtion eläkelain muuttamisesta 1674

Hallituksen esitys HE 24/1999 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö
StVM 5/1999 vp

13) Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työturvallisuuslain ja työsuojelulain valvonnasta ja muutoksenhausta työsuojeluasioissa annetun lain muuttamisesta 1675

Hallituksen esitys HE 33/1999 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö TyVM 1/1999 vp

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenuhuuto

Nimenuhudossa merkitään täysistunnosta poissa oleviksi edustajat Aula, Backman, Brax, Dromberg, Erlund, Halonen, Harkimo, Hellberg, Häkämies J., Isohookana-Asunmaa, Kalliomäki, Kanerva E., Kankaanniemi, Karjula, Karpela, Krohn, Lapintie, Laukkanen, Lax, Lehtomäki, Luhtanen, Markkula, Myllyniemi, Ojansuu, Pietikäinen M., Pietikäinen S., Puhjo, Rahkonen, Ryynänen, Rönni, Saapunki, Sasi, Siimes, Tiura, Tiuri, Tykkyläinen, Vanhanen, Vistbacka ja Vähänäkki.

Eduskuntatyöhön liittyvissä virkatehtävissä olevat edustajat

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että eduskuntatyöhön liittyvissä virkatehtävissä ovat
14.9. edustajat Aula, Backman, Karpela, Kokkonen, Krohn, Laukkanen, Markkula, M. Pietikäinen, Ryynänen ja Tiuri,
14. ja 15.9. edustajat Sasi ja Siimes sekä
14.—17.9. edustajat Halonen, Harkimo, Häkämies, Kankaanniemi, Lax, Lehtomäki, Myllyniemi, Ojansuu, Puhjo, Rahkonen, Rönni, Tiura, Vistbacka ja Vähänäkki.

Merkitään.

Sairauspoissaolot

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että sairauden vuoksi eduskuntatyöstä ovat poissa
14.—17.9. edustaja E. Kanerva,
14.—24.9. edustaja Kummola sekä
14.—26.9. edustaja Erlund.

Merkitään.

Poissaolopyynnöt

P u h e m i e s : Vapautusta eduskuntatyöstä muun syyn perusteella ovat pyytäneet ajalta
14.9. edustajat Isohookana-Asunmaa ja Tykkyläinen,
14. ja 15.9. edustajat Brax, Dromberg, Hellberg, Luhtanen, S. Pietikäinen ja Vanhanen sekä
14.—17.9. edustajat Kalliomäki, Karjula ja Saapunki.
Puhemiesneuvosto puoltaa poissaolopyyntöjä.

Hyväksytään.

U-asiat

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että 9 päivänä syyskuuta 1999 päivätyllä valtioneuvoston kirjelmällä on puhemiehelle saapunut valtiopäiväjärjestyksen 54 b §:ssä tarkoitettu Euroopan unionin asia n:o U 29.

Ilmoitetaan edelleen, että puhemies on tänään toimittanut mainitun asian käsiteltäväksi suureen valiokuntaan, jolle valtiovarainvaliokunnan sekä maa- ja metsätalousvaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

Erikoisvaliokuntien jäsenet

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että valiokunta- paikkojen järjestelyä varten pyytävät vapautusta ed. Ojala perustuslakivaliokunnan varajäsenyydestä ja ed. Lapintie työasiainvaliokunnan varajäsenyydestä. Puhemiesneuvosto puoltaa anomuksia.

Anomuksiin suostutaan.

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että erikoisvaliokuntien täydennysvaalit toimitetaan ensi perjantain täysistunnossa. Ehdokaslistat täydennys-

vaaleja varten on vaalisäännön 19 §:n mukaan jätettävä keskuskansliaan viimeistään ensi perjantaina kello 10.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ulkoasiainvaliokunnan täydennysvaali

P u h e m i e s : Päiväjärjestyksen 1) asiana on ulkoasiainvaliokunnan täydennysvaali.

Kun täydennysvaalia varten vaalisäännön 7 ja 19 §:n mukaisesti jätetyssä ehdokaslistassa, jonka puhemies on tänään tarkastanut ja hyväksynyt, on valiokunnan jäseneksi ehdotettu valittavaksi yhtä monta kuin vaalissa on valittavia, totean vaalisäännön 10 §:n nojalla, että vaali on yksimielinen ja että ulkoasiainvaliokunnan jäseneksi on tullut valituksi ehdokaslistan mukaisesti ed. Ryyänen.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Hallituksen esitys laiksi alkoholilain 85 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys HE 16/1999 vp
Lakivaliokunnan mietintö LaVM 1/1999 vp

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Hallituksen esitys laeiksi perusopetuslain 49 §:n ja eräistä opetusalan eläkejärjestelyistä annetun lain 15 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys HE 25/1999 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö StVM 4/1999 vp

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Hallituksen esitys laiksi maatilatalouden tuloverolain 13 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 42/1999 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

5) Hallituksen esitys laeiksi lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain, taiteilijoiden ja eräiden erityisryhmiin kuuluvien työntekijäin eläkelain, maatalousyrittäjien eläkelain ja merimieseläkelain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 44/1999 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaan.

6) Hallituksen esitys laeiksi varainsiirtoverolain, tuloverolain sekä verotusmenettelystä annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 46/1999 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

7) Hallituksen esitys laeiksi kaupankäynnistä vakioiduilla optioilla ja termineillä annetun lain ja arvopaperimarkkinalain muuttamisesta ja eräksi niihin liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 47/1999 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti talousvaliokuntaan.

8) Hallituksen esitys laiksi rintamaveteraanien kuntoutuksesta annetun lain 5 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 50/1999 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaan.

9) Hallituksen esitys laiksi tapaturma- ja liikennevakuutuslaitoksilta vuodelta 2000 perittävästä maksusta

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys HE 51/1999 vp

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esityksessähän viitataan siihen, että tapaturma- ja liikennevakuutuslaitokset maksavat sairaalamaksut niin sanotusti todellisten kustannusten mukaan, ja tässä on kirjattu arviona 307 miljoonan suuruinen maksu vuositasona. Haluaisin tässä kohtaa tuoda esille sen mahdollisuuden, että noinkin suuri summa pitäisi pystyä suuntaamaan nimenomaan terveydenhoidon ja sairaalatoimen tukemiseksi ja niiden säilymiseksi tässä maassa mahdollisimman hyvällä tavalla. Mehän tiedämme, että nimenomaan kuntien toteuttama rahoitus ontuu ja sairaalalaitoksen toiminnan tasoa uhkaa jatkuva alenema. Tämän vuoksi tässä kohdassa mielestäni myös valiokunnassa olisi hyvä kiinnittää huomiota siihen, miten voitaisiin suunnata tämän rahan käyttöä.

Ed. S t e n i u s - K a u k o n e n : Arvoisa puhemies! Aivan kuten ed. Tiusanen sanoi, mielestäni pitäisi miettiä keinoja, jolla voitaisiin saada korvaukset suoraan niiden kuntien kassaan, jotka palvelut antavat. Nykyäänhan esimerkiksi yliopistosairaalat lähettävät kunnille laskun joka toimenpiteestä ja jokainen on erikseen määritelty, mitä se maksaa. Miksei laskua voi lähettää yhtä hyvin vakuutusyhtiölle?

Järjestelmä, jota nyt esitetään jatkettavaksi, on ollut jo pitkään voimassa, ja tätä niin sanottua laastariveroa on kritisoitu. Asian muuttaminen toisen muotoiseksi vaatii tietysti enemmän selvitystyötä, mutta toivon, että valtiovarainvaliokunta, johon tämä menee käsiteltäväksi, pohtisi tätä. En tiedä, olisiko tarpeellista pohtia asiaa sosiaali- ja terveysvaliokunnassakin, mutta en tee tässä esitystä lausunnon pyytämistä.

Ed. M a n n i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Tämä väärämielinen laki on todella ollut voimassa jo kauan, ja sitä on joka vuosi uudelleen jatkettu ja uudistettu. Asiahan olisi hyvin yksinkertainen, kun säädettäisiin vain se, että tapaturma- ja

vakuutusyhtiöiden maksamat potilaat maksaisivat todellisten kustannusten mukaan myöskin julkiseen terveydenhuoltoon, sillä hehän maksavat jo tänä päivänä yksityiseen terveydenhuoltoon todellisten kustannusten mukaan. Tällainen uudistus olisi täysin välttämätöntä saada aikaan, jotta kuntien ja kuntayhtymien terveydenhuollon rahoitus voitaisiin tulevaisuudessa turvata.

Jos katsotaan mahdollisuuksia ja keinoja, tietysti siinä on se mahdollisuus, että jokainen, jolla on tällainen vakuutus, menisi henkilökohtaisesti yksityiselle lääkärille. Silloin vakuutusyhtiöt joutuisivat maksamaan ja kunta pelastuisi kalliista laskusta, joka tällaisesta potilaasta muutoin tulee. Tämän tyyppisellä käyttäytymisellä jokainen voi kyllä vaikuttaa tähän asiaan, mutta muutoin ei ole mitään perustetta, että Kansaneläkelaitosta rahoitetaan kuntien sairaanhoidon tuottamien palvelusten kautta.

Ed. S t e n i u s - K a u k o n e n : Arvoisa puhemies! Nyt ollaan sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuja korottamassa, ja käytiin puheenvuoron nimenomaan siitä näkökulmasta, että tässä olisi keino, jolla kunnat voisivat saada lisää maksutuloja. Niitä ei tarvitsisi periä asiakkailta, vaan kun vakuutusyhtiöiden maksut osoitettaisiin suoraan kunnille, se antaisi mahdollisuuden luopua niistä suurista korotuksista, joita hallituspuolueet ovat budjettiriihessä valitettavasti yksimielisesti esittäneet.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

10) Laki arvonlisäverolain muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite LA 90/1999 vp (Jaakko Laakso /vas)

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. L a a k s o : Rouva puhemies! Varsin harva meistä tietää, että me joudumme tällä hetkellä maksamaan elintarvikkeista enemmän veroa kuin me maksoimme ennen Euroopan unionin jäsenyyttä. Eli se verojärjestelmä, joka ennen Euroopan unionin jäsenyyttä oli voimassa, niin

sanottu alkutuotevähennysjärjestelmä, kohteli elintarvikkeita verotuksellisesti ja ennen kaikkea kuluttajien kannalta paremmin kuin nykyinen elintarvikkeiden arvonlisäverojärjestelmä. Jokainen meistä joutuu tällä hetkellä maksamaan enemmän veroa ostaessamme ruokaa tai käyttäessämme ravintolapalveluja kuin ennen Euroopan unionin jäsenyyttä.

Tämä on yksi syy, miksi olen tehnyt lakialoitteen elintarvikkeiden nykyisen 17 prosentin arvonlisäverokannan alentamisesta 12 prosenttiin ja kahviloiden, ravintoloiden ja majoitusliikkeiden ruokatarjoilun arvonlisäverokannan alentamisesta nykyisestä 22 prosentista 17 prosenttiin.

On selvää, että tämän kaltaisella toimenpiteellä vaikutettaisiin elintarvikkeiden hintoihin laaja-alaisesti. Elinkeinon piirissä tällä toimenpiteellä on arvioitu olevan tuntuva vaikutus alan työllisyydenäkymiin. Pelkästään hotelli- ja ravintola-alan työllisyyden on arvioitu kohenevan jopa 2 500 henkilötyövuodella, mikäli arvonlisäverokantaa alennettaisiin esittämälläni tavalla.

Vuoden 1995 alusta lukien elintarvikkeiden alkutuotevähennysjärjestelmästä luovuttiin ja toteutettiin osana EU-jäsenyyssratkaisua niin sanottu normaalia lievempi arvonlisäverokohtelu. Alennettu verokanta oli tuolloin 12 prosenttia, eli aikaisemmin meidän piti maksaa elintarvikkeista 12 prosentin arvonlisävero. Valtiontalouden tila oli kuitenkin niin huono vuosina 1995—97, että silloin päätettiin soveltaa 17 prosentin verokantaa. Alkuperäisenä tavoitteena oli, että verokanta alenee 12 prosenttiin vuoden 1998 alusta lukien. Näin ei kuitenkaan ole tapahtunut. Kaupassa myytävien elintarvikkeiden arvonlisävero on edelleen 17 prosenttia, ja ravintoloiden ja ruokatarjoilun vero on alentamaton, 22 prosenttia.

Elintarviketeollisuusliitto ja valtiovarainministeriö ovat tehneet kovasti erilaisia arvioita ennen kaikkea ruoan arvonlisäveron alentamisen verovaikutuksista. Kysymys on ollut siitä, kuinka paljon valtion verotulot bruttomääräisesti alenisivat ja kuinka paljon ruoan arvonlisäveron alentaminen toisi lisätuloja valtiolle alan kysynnän ja tarjonnan lisääntymisen vaikutuksesta.

Ennen kaikkea Suomen Elintarviketyöläisten Liitto on perustellut elintarvikkeiden arvonlisäverokannan alentamista myös alan työllisyysvaikutuksilla. Elintarviketeollisuusliiton mukaan elintarvikkeiden verokannan alentaminen 17 prosentista 12 prosenttiin merkitsisi arvonlisäverotulojen vähenemistä 2,1 miljardilla markalla,

ellei oteta huomioon muutoksen positiivisia työllisyys- ja kasvuvaikutuksia.

Valtiovarainministeriön vero-osasto arvioi vastaavan verotulon menetyksen olevan tämän vuoden tasossa 2,3 miljardia markkaa, eli valtiontaloudellinen menetyks ilman positiivisia vaikutuksia, jos niitä ei lainkaan otettaisi huomioon, olisi yhtä prosenttiyksikköä kohden noin 450 miljoonaa markkaa, eli valtion verotulot vähenisivät aina yhden prosentin arvonlisäverokannan aleneman myötä noin 450 miljoonaa markkaa. Mutta tässä ei ole otettu siis huomioon mahdollisia myönteisiä arvonlisäverokannan vaikutuksia.

Me tiedämme, että erityisesti valtiovarainministeriö ja valtiovarainministeri henkilökohtaisesti ovat vastustaneet arvonlisäverokannan alentamista.

Euroopan unioni on tässä suhteessa ottanut myönteisemmän kannan kuin Suomen valtiovarainministeriö. Euroopan unionihan on ehdottanut määräaikaista ja vapaaehtoista alennettua verokannan soveltamiskokeilua tietyillä työvoimavalttaisilla palvelualoilla. Ehdotuksen taustalla on ajatus, että verokannan alentaminen alentaisi kuluttajahintoja ja siten lisäisi sellaisten työvaltaisten palvelujen kysyntää, joissa työpaikkojen syntymispotentiaali on suuri. Lisäksi alennuksella on oletettu olevan harmaata taloutta vähentäviä vaikutuksia.

Myös ravintoloiden osalta arvonlisäverokannan alentaminen merkitsi tietenkin myös valtion verotuoton vähenemistä. On arvioitu, että 22 prosentista 17 prosenttiin tapahtuva arvonlisäverokannan alentaminen ravintolasektorilla vähentäisi valtion verotuottoa noin 425 miljoonaa markkaa vuodessa.

Ministeriön mukaan vaikutus valtion rahoitusasemaan jäisi nettomääräisesti pienemmäksi. Tämä johtuisi muun muassa työllisyyden lisääntymisestä aiheutuvasta tuloverojen kasvusta sekä työttömyysturvamenojen vähentymisestä. Lisäksi veroprosentin alentaminen voi vaikuttaa mainittujen palvelujen kysyntää lisäävästi, mikä tietenkin lisäisi myös arvonlisäverotuloja.

Muun muassa ruokatarjoilun osalta lähes puolet verotuotemenetyksestä palautuisi valtiolle. Näin tapahtuu olettaen, ettei verotulojen menetystä kompensoitaisi muita veroja korottamalla.

Se, mistä viime viikkoina Suomessa on väitelty, ovat ennen kaikkea arvonlisäveroalennuksen mahdolliset työllisyysvaikutukset. Oikeastaan vastakkainasettelu on varsin selvä. Valtiovarain-

ministeri Niinistö on useampaankin otteeseen todennut, että ei ole todennettavissa ainakaan etukäteen minkäänlaisia myönteisiä mahdollisia työllisyysvaikutuksia arvonlisäverokannan alentamisesta.

Toisaalta ennen kaikkea ne ammattiliitot, jotka työskentelevät näillä aloilla, joissa arvonlisäverokanta on korkea, ovat varsin vakuuttuneita siitä, että arvonlisäverokannan alentamisella olisi huomattaviakin myönteisiä työllisyysvaikutuksia. Ja on totta, että viime aikoina on tehty joukko tutkimuksia, enemmän tai vähemmän kattavia. Vattin tutkimus on kaikkein laajin tutkimus, joka osoittaa, että arvonlisäverokannan alentamisella olisi myönteisiä työllisyysvaikutuksia.

Siksi tuntuu, rouva puhemies, omalaatuiselta, että tilanteessa, jossa meillä kuitenkin työttömyys on yksi suurimmista ongelmista edelleenkin, ei olla valmiita esimerkiksi kokeiluluontoisesti alentamaan arvonlisäverokantaa työvoimavaltaisilla palvelualoilla, jotta kyettäisiin selvittämään se, minkälaiset työllisyysvaikutukset tällä on.

Vaikuttaa siltä, että hallituksen sisällä vallitsee mies ja ääni -periaate eli yksi mies ja yksi ääni ratkaisee sen, että hallitus ei näytä aikaansaavan tästä asiasta päätöstä.

Rouva puhemies! Olen tehnyt tämän aloitteeni siksi, että saisimme kysymyksen arvonlisäveron alentamisesta keskusteluun ja jotta tämän hallituksen aikana asiassa voitaisiin tehdä myönteisiä ratkaisuja. Tiedän, ja sanon sen tässä aivan avoimesti, että nykyisen hallituksen kokoonpano on sellainen, että hevin tältä hallitukselta ei ole odotettavissa sellaista päätöstä, joka merkitsisi yleistä arvonlisäverokannan alentamista esimerkiksi elintarvikkeiden osalta. Mutta juuri tästä syystä tuen tätä hallitusta tässä asiassa kuin köysi tukee hirtettyä, rouva puhemies!

Slovenian parlamentin puhemiehen vierailu

P u h e m i e s : Arvoisat kansanedustajat! Ilmoitan, että Slovenian parlamentin puhemies Janez Podobnik valtuuskuntineen on saapunut seuraamaan täysistuntoa. Eduskunnan puolesta lausun arvoisat vieraat tervetulleiksi eduskuntaan. (Suosionosoituksia)

E d. P e k k a r i n e n : Arvoisa puhemies! On tavattoman mieluista kuunnella ja lukea, että ed.

Laakso on tehnyt aloitteen, jonka hän äsken pääpiirteissään esitteli. Ruuan arvonlisäveron alentaminen on tärkeä ja välttämätön toimenpide. Edellinen hallitus, Lipposen hallitus, meni ja teki päätöksen, jolla jo kertaalleen sovittu arvonlisäveron alentaminen peruttiin. Siinä tilanteessa vasemmisto äänesti Lipposen ensimmäistä hallitusta tukien. Se kannatti sitä ratkaisua silloin. On tavattoman hieno asia, että hallituspuolueiden riveistä nyt nousee tahto ja mielenilmaus vaatia korjattavaksi tätä virhettä, joksi sen sanon, aivan liian korkean arvonlisäverokannan pikaista alentamista.

Arvoisa puhemies! Tästä samasta asiasta on jätetty viime keväänä nimelläni kulkeva lakiasialoite, jonka on allekirjoittanut koko keskustan eduskuntaryhmä ja lisäksi vielä joukko muita kansanedustajia. Toivon, että sekä se aloite että nyt äsken esitelty ed. Laakson aloite voisivat tulla mahdollisimman nopeasti eduskunnassa, sen valtiovarainvaliokunnassa ja sen verojaostossa, käsittelyn alle.

Minäkin haluan muutaman sanan tämän asian, tämän vaateen, tämän aloitteen taustasta tai näiden aloitteiden taustasta vielä sanoa. Kun Suomi liittyi Euroopan unionin jäseneksi, Suomi päätti siihen jäsenyyssuorituksen liittyen joukosta toimia, kansallisia toimia, joilla yhtäältä maatalous ja toisaalta elintarviketalous sopeutetaan asteittain Suomen uuteen elämään Euroopan unionin jäsenenä. Siinä yhteydessä eduskunta päätti tässä salissa syksyllä 94, että ruoan arvonlisäverokantaa alennetaan vuoden 98 alusta lukien 12 prosenttiin. Pysyvässä laissa näin on asia sanottu.

Miksei heti päädytty siihen ratkaisuun, heti ensimmäisestä vuodesta, yhtäältä siitä syystä, jonka ed. Laakso täällä jo äsken sanoi, että siinä tilanteessa valtion verokertymä oli aivan toisissa oloissa ja mitoissa kuin se on tällä hetkellä, ja toisaalta siitä syystä, että silloin päätettiin tietyistä siirtymäkauden ratkaisuista, jotka koskivat vuotta 95 ja osin vuotta 96? Näistä syistä yhteensä päädyttiin siihen, että pysyvään lakiin kirjattiin maininta arvonlisäverokannan laskemisesta 12 prosenttiin, ja siirtymäsäännöksellä siihen 12 prosenttiin päätettiin astua 1.1.98. Tämä on tämän asian historia.

Mutta kuinka ollakaan, Lipposen ensimmäinen hallitus meni ja muutti tätä esitystä ja poisti laista sen siirtymäsäännöksen takana olevan pysyvän määrään 12 prosentin verokannasta.

Miksi siis nyt kuitenkin se, mitä eduskunta aikanaan 94 päätti, on edelleen perusteltua ja

paikallaan? Ensinnäkin Suomessa, jos oikein muistan, saatan muistaa hivenen väärin, mutta minun muistini mukaan Suomessa tällä hetkellä on kaikista Euroopan unionin jäsenmaista ruoalla toiseksi korkein arvonlisäverokanta. Toiseen siitä syystä, että kun kerran on kaikesta päättäen jonkun verran varaa kokonaisveroasteen keventämiseen, on paikallaan ja perusteltua arvioida, mihin tämä sali, tämä eduskunta käyttää sitä veronkevennysvaraa. Kun tätä pohdintaa ryhdytään käymään, mielestäni silloin ruoan, joka on jokaisen kansalaisen, suomalaisen ja muunkin kansalaisen aivan välttämättömyshyödyke, tarpeettoman korkean veron alentaminen on luonnollinen ja perusteltu kohde. Sen veronkevennysvaran — osan siitä — käyttäminen nimenomaan tämän korkean veron alentamiseen osittain on kaikin puolin perusteltua ja oikein.

Se on sosiaalisesti oikein nimenomaan sen takia, että kaikki selvitykset, vähänkin tieteellisemmät, kertovat selvää kieltä siitä, että erityisesti pienituloisten ja lapsiperheiden ja myös monesti eläkeläisten käytettävissä olevista tuloista suhteellisesti selvästi suurin osa menee ruoan ja peruselintarvikkeitten hankkimiseen. Jos halutaan siis verotuksen kevennysvaraa kohdentaa sosiaalisesti ja perhepoliittisesti oikein, silloin osa siitä kevennysvarasta on syytä kohdentaa juuri ruoan arvonlisäveron asteittaiseen alentamiseen.

Toinen lisäperuste, hyvin ajankohtainen, toimia tähän tapaan, alentaa ruoan arvonlisäverotusta, on puhdas suomalainen ruoka. Mikäli ruoan arvonlisäveroa alennetaan, mikäli sen hinta halpenee, on aivan selvää, että valintatilanteissa suomalaisilla kuluttajilla halu valita suomalainen puhdas vaihtoehto kaupan hyllyltä paranee, jos se uhraus, minkä aineellisesti sen hankkimiseen joutuu käyttämään, on vähän pienempi. Puhdas suomalainen ruoka kuluttajille on tavattoman tärkeä asia, ja nimenomaan sen suomalaisuuteen suuntaamisen kannalta arvonlisäverokannan madaltaminen on hyvä tie edistää tätä tavoitetta, kotimaisen puhtaan ruoan saatavuutta.

Kolmas tärkeä peruste tälle vaateelle on seikka, johon niin ikään jo äsken ed. Laakso kiinnitti huomiota, työllisyys. Olin muutama aika sitten tilaisuudessa, jonka tilaisuuden keskeiset kulmakivet olivat nimenomaan ammattiyhdistysliike ja tuottajajärjestöt. Näillä kahdella merkittävällä tahokokonaisuudella on yksi yhteinen neuvottelupöytä, jonka ympäriltä he muutaman kerran vuodessa lausuvat julki tärkeitä yhteiskuntapo-

liittisiä tavoitteita. Tällä kertaa SAK:n puheenjohtajan Lauri Ihalaisen ja MTK:n puheenjohtajan Esa Härmälän yhteisessä paperissa — toki siinä paperissa oli monia muitakin tahoja — yksi niistä keskeisistä vaateista, joissa näiden tärkeitten yhteiskunnallisten intressien näkemykset yhtyivät, oli vaade alentaa ruoan arvonlisäverokantaa. Perusteista, joita käytettiin tälle vaateelle, yksi oli juuri ed. Laakson mainitsema työllisyys. Sekä elintarvikealan teollisuuden kannalta että alkutuotannon kannalta — myös alkutuotannon kannalta — tämä vaade alentaa arvonlisäverokantaa työllisyyden näkökulmasta ja tuotannon näkökulmasta on paikallaan ja perusteltu.

Arvoisa puhemies! Näillä ajatuksilla ja perusteluilla, jotka on myös nimelläni kulkevassa aloitteessa kirjattu ja joista moneen ed. Laakso erinomaisella tavalla kiinnitti mielestäni huomiota, minäkin toivon, että tässä asiassa voitaisiin ottaa pikainen askel. Minä ymmärrän niin, että kertaheitolla askeleen ottaminen 17 prosentista 12 prosenttiin ei ehkä ole mahdollista. Niinpä esimerkiksi nimelläni kulkeva aloite on rakennettu siten, että arvonlisäverokanta asteittain prosenttiyksikön vuodessa madaltuisi. Jos ei nopeampiin askeleisiin, niin tämäntapaisiin askeleisiin joka tapauksessa on kiistatta ja kirikkaasti varaa.

Jos neljän vuoden aikaan on mahdollisuus keventää kokonaisveroastetta kaiken kaikkienensa yhteensä noin 11 miljardilla, niin kuin hallitusohjelmassa on sanottu, miksi tästä 11 miljardista markasta ei käytettäisi kahta miljardia markkaa, siis asteittain 450:tä miljoonaa markkaa — se oli aivan oikea luku, jonka ed. Laakso kertoi — vuodessa, neljän vuoden aikaan yhteensä kahta miljardia markkaa nimenomaan ruoan arvonlisäveron alentamiseen?

Toivon menestystä ed. Laakson aloitteelle, ja kun se on hallituspuolueen aloite, se varmaan menee paremmin eteenpäin ja siinä samassa menee myös keskustan eduskuntaryhmän saman sisältöinen aloite eteenpäin.

Ed. E l o : Puhemies! Kun Suomi liittyi Euroopan unionin jäseneksi vuoden 95 alusta, eräs keskeinen peruste jäsenyyden puoltajille — voin sanoa meille jäsenyyden puoltajille, koska itse kuuluin heihin — oli se, että ruoka halpenee, kun Suomi liittyi Euroopan unionin jäseneksi. Näinhän, puhemies, on tapahtunut. Tällä hetkellä voidaan kai arvioida, että ruoan hinta on alentunut noin 10 prosenttia suurin piirtein reaaliarvossaan siitä, mitä se oli vuosien 94—95 vaihteessa.

Mutta tähän samaan vaiheeseen liittyi prosessi, josta ed. Pekkarinen äsken kertoi ja myös ed. Laakso, eli elintarvikkeiden arvonlisäveron nostaminen. Kun ed. Pekkarinen oli ministerinä, se hallitus erilaisista syistä nosti todellisuudessa elintarvikkeiden arvonlisäveroa sillä tavalla, että meillä on tänä päivänä tosiaan 17 prosentin arvonlisävero. Se oli siis Ahon hallituksen päätös, ja Mauri Pekkarinen oli sisäministerinä, niin kuin ed. Pekkarinen kertoi, ja se päätti lykätä arvonlisäveroalennuksen 1.1.1998 asti.

Tietysti voidaan esittää kysymys, oliko silloisella ministeri Pekkarisella ajatus, että keskusta on seuraavassa hallituksessa vai ei, vai oliko se todella vilpityn ajatus, että olipa hallitus mikä tahansa, sen tehtävä olisi laskea elintarvikkeiden arvonlisäveroa. Joka tapauksessa, puhemies, oli niin tai näin historian osalta, haluan todeta, että mielestäni on hyvä, että keskustelemme asiasta. Minusta on hyvä, että ed. Laakso on tehnyt asiasta aloitteen.

Realismia on se, ettei elintarvikkeiden arvonlisäveroa alenneta ensi vuoden budjetissa. Eduskunnassa ainakaan tällä hetkellä ei näytä siltä, että saisimme aikaan sen laatuista päätöstä ensi vuotta ajatellen. Mutta, puhemies, itse asiassa olenkin tähtäämässä siihen, aivan samoin kuin edustajat Pekkarinen ja Laakso, että nostetaan kuitenkin tämä kysymys esille ja katsotaan, mitä mahdollisuuksia ja minkälaista poliittista tahtoa on vaalikauden aikana elintarvikkeiden arvonlisäveron alennukseen, jota kautta ruoka edelleen toivottavasti halpenee.

Yhdyn sekä ed. Laakson että ed. Pekkarisen näkemykseen siitä, että ehdotus on sikäli hyvä, että se on tasapuolinen kaikille. Itse asiassa korostaisin, että nimenomaan pienituloisille ihmisille ruoan hinnan merkitys on vielä paljon suurempi kuin hyvätuloisille ihmisille, koska ruoka on kuitenkin päivittäinen menoerä, joka lähes kaikilla on saman suuruinen. Mitä tulee alentamisen työllisyysvaikutuksiin hotelli- ja ravintolalalla, niin kuin ed. Laakso totesi, hän on itse arvioinut tämän työllistävän noin 2 500 ihmistä lisää.

Puhemies! Kun Ahon hallitus 94 heinäkuun alusta otti käyttöön 22 prosentin arvonlisäveron yleensä, voidaan sanoa, että sillä oli paljon kielteisiä vaikutuksia erityisesti työllisyyden kannalta, koska palvelualoilla oli totuttu joko olemattomaan arvonlisäveroon tai erittäin alhaiseen arvonlisäveroon. Kun sitten yhtäkkiä heinäkuun 1 päivänä 94 saatiin 22 prosentin arvonlisävero, lähes kaikissa palveluissa se pantiin suoraan hin-

toihin. Se merkitsi työllisyyden heikkenemistä. Se merkitsi todellisuudessa valtion tulojen alenemista siltä tasolta, jolla ne olivat olleet. Siinä mielessä voidaan sanoa, että se oli ehkä välttämätön toimenpide valmistautumisessa EU-jäsenyyteen, mutta olisi myös ihmisille pitänyt tehdä selväksi, mistä oli kysymys, ja esimerkiksi 94 keskusteluissa tätä asiaa mielestäni ei riittävästi selvitetty.

Puhemies! Mitä tulee tilanteeseen tällä hetkellä, näyttää todella siltä kuin eilen televisioutisissa kerrottiin, että hallituksessa on syntynyt kaksi rintamaa, jossa toisena on enemmistö hallituspuolueiden eduskuntaryhmistä mukaan lukien sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä ja toisella puolella joko kokoomuksen ministeriryhmä kokonaisuudessaan tai ainakin ministeri Niinistö.

Minä en, ed. Pekkarinen, usko siihen, että täällä mitään yhtä ääntä kuullaan. Minä ainakin toivoisin sillä tavalla, että hallituksen sisällä enemmistö ratkaisee tämän kysymyksen ja pääsemme todella sanoista tekoihin arvonlisäveron alentamisessa.

Mutta toki valtiovarainministerillä ja valtiovarainministeriöllä on ollut myös aivan päteviä syitä, kun he ovat sanoneet muun muassa, ministeri Niinistö on sen useaan otteeseen todennut, että hänen ja ministeriön uskomuksen mukaan tuloverotuksen helpottamisella olisi suurempi merkitys jopa työllisyyden kannalta kuin esimerkiksi tällaisella kohdistetulla arvonlisäveron alennuksella, josta nyt on keskustelua.

Puhemies! Kun meillä nyt oli EU:n Ecofinin kokous viime viikonvaihteessa Turussa, kaikkihan me näimme, että EU pääsi sopuun tästä kysymyksestä eli Suomi saa mahdollisuuden alentaa arvonlisäveroa tietyillä aloilla. Siinä ovat nyt erityisesti olleet mukana korjaustoiminta ja parturi- ja kampaamoala. Tässä yhteydessä voi todeta, että Ranskan hallitus ei edes jäänyt odottamaan EU-ministerineuvoston kokousta vaan Ranskan hallitus päätti jo pari viikkoa sitten korjausalalla alentaa arvonlisäveroa.

Puhemies! Ihan lopuksi haluaisin sanoa, että niin eduskunnan kuin hallituksen sisällä pitää nyt tarkkaan miettiä, miten saamme parhaiten kansantaloudellisen vaikutuksen, jolla on myönteisin vaikutus myös työllisyyteen. Oma käsitykseni on, että me voisimme tämän, mitä nyt on hallitusohjelmassa määritelty, noin 10—11 miljardin markan veronalennusvaran, käyttäen niin, että osaksi sitä käytettäisiin arvonlisäveron alennukseen palvelualoilla, ja että osaksi — yhdyn

ed. Pekkarisen näkemykseen siinä — vaalikauden aikana, esimerkiksi vuonna 2001, aloitettai-
siin elintarvikkeiden arvonlisäveron alennus 1
prosenttiyksiköllä, joka merkitsisi noin 450:tä
miljoonaa, niin kuin ed. Pekkarinen totesi. Nämä
eivät voi kaataa valtionvelan takaisinmaksu-
suunnitelmia eikä muita. Sitä paitsi ne voitaisiin
hyvinkin ottaa pois suurituloisten verohelpotuk-
sista.

Puhemies! Lopuksi toteaisin, että tuloverohel-
potukset, niin kuin sosialidemokraattinen edus-
kuntaryhmä on moneen otteeseen korostanut,
pitäisi keskittää pieni- ja keskituloisille tässä vai-
heessa.

Ed. P e k k a r i n e n (vastauspuheenvuoro):
Arvoisa puhemies! Haluan vielä aivan ystävälli-
sesti ed. Eloille muistuttaa, että se oli ihan jalo ja
aito ratkaisu, joka vuonna 94 tehtiin, eikä siinä
spekuloitu sillä, tuleeko alennus myöhemmin
voimaan vai ei. Pysyvään lakiin, ed. Elo, me
täällä yhteisesti kirjasimme päätöksen siitä, että
alempi verokanta tulee voimaan. Näinhän se asia
oli silloin.

Minkä takia? Minä kerroin jo äsken syyn.
Yhtäältä olivat fiskaaliset syyt mutta toisaalta
myös miljardien mittaiset siirtymäkauden tuet,
joille oli omat perusteensa mutta jotka osittain
vaikuttivat siihen tarpeeseen ja siihen mahdolli-
suuteen, joka oli heti tai vähän myöhemmin pan-
na tätä alennusta liikkeelle.

Mitä muutoin tulee arvonlisäverojärjestelmän
uudistamiseen, ed. Elo tuntee tätä verotusta hy-
vin. Hän varmaan muistaa, että vanha järjestel-
mähän oli sellainen, että oli aloja, joilla efektiivin
arvonlisäverokanta tai liikevaihtoverokanta
vanhaa kieltä, silloista kieltä käyttäen oli jopa 30
prosenttia. Koska ei ollut täydellistä vähennysoi-
keutta, kertaantuvana se saattoi nostaa liikevaiht-
overokannan jopa 30 prosenttiin. Se taisi olla
joskus jopa ylikin 30 prosentin. Tässähän oli
kysymys suuresta uudistuksesta, jossa päälle-
käisyys poistettiin jnp. On ihan totta, että silloin
jo vähän laajemmin palvelualaa olisi pitänyt pys-
tyä jättämään vielä alemman kannan piiriin,
mutta siinäkin olivat fiskaaliset syyt silloin taustalla.
Nyt täytyy toimia aivan niin kuin ed. Elo
äsken sanoi palvelualojen suhteen, puhumatta-
kaan ruoasta. Siinä tarvitaan toimia, ei vuonna
2001 vaan heti.

Ed. U o t i l a : Arvoisa rouva puhemies! Bud-
jetin lähetekeskustelussa aika paljon vaadittiin
arvokeskustelua. Sen takia ed. Laakson lakialoi-

te elintarvikkeiden arvonlisäveron alentamisesta
sopii erittäin hyvin siihen, kun puhutaan vero-
tuksesta ja käydään sitä arvokeskustelua, mitä
verotuksen kehittäminen edellyttää. Olen kovasti
samaa mieltä, että jos ajatellaan tuloerojen
verotusta keinona todellisten tuloerojen kaven-
tamiseen, elintarvikkeiden arvonlisäveron alen-
taminen olisi mitä mainioin keino, koska on aivan
selvää, että köyhältä ihmiseltä suhteellisesti
enemmän menee käteenjäävistä tuloista elintar-
vikkeisiin kuin esimerkiksi Kultahammasrannin
superrikkailta, vaikka he ostavatkin varmasti
enemmän herkkukauppojen kalliita tuotteita.

Tähän liittyy tietysti, kun puhutaan verotuk-
sen keventämisvarasta ja sen kohdentamisesta,
monta seikkaa. Nyt hallituksen linja tuntuu ole-
van aika voimakas siinä, että nimenomaan tulo-
verotuksen keventämiseen onneksi nyt on kui-
tenkin kirjattu pieni- ja keskituloiset. Heille ke-
vennystä suunnaten olisi paras tapa toimia. Sitä
on perusteltu myöskin työllisyysyllä. Jos näin
on, sillä myös omat perusteensa on.

Tämä liittyy tietysti myöskin tulopolitiikkaan,
mahdollisen tuloratkaisun syntymiseen, jossa
myöskin on eräällä tavalla, niin kuin kaikki tie-
dämme, kauppatarvike nimenomaan tulovero-
tuksen alentamismahdollisuus. Kyllä muun
muassa valtiovarainministeri Niinistö on ottanut
hyvin yksitotisia ja yksipuolisia linjauksia, kun
hän on kategorisesti todennut, että näin ja näin
monta miljardia pitää tulevina vuosina keventää
nimenomaan tuloverotusta esimerkiksi veroas-
teikkotarkistuksin. Hallitusohjelmassa on tulo-
verokevennykset alistettu taloustilanteelle,
työllisyystilanteelle ja työmarkkinatilanteelle.
Tämä on hyvin suhdanteiden mukaan painotet-
tavaa touhua, kun puhutaan tuloverotuksen
alentamisesta.

Toinen seikka on, että vaalikauden loppupuolella
tulee olemaan paineita verotuksen osalta
siinä mielessä, että on valmisteverojen, erityisesti
alkoholin verotuksen, harmonisointipaineita.
Hallitus on ohjelmassaan tietoisesti jättänyt näiden
harmonisointipaineiden purkamisen vaali-
kauden lopulle. Se tulee merkitsemään aikamoi-
sia ongelmia, kun kuitenkin alkoholinkin valmis-
teverot ovat yli 7 miljardia markkaa vuodessa.
Harmonisointi tulee merkitsemään sitä, että tällä
vaalikaudella on päästävä todennäköisesti muu-
taman miljardin valmisteverojen alennukseen
vuositasolla. Se on alkoholipoliittinen ongelma,
mutta se myös syö veronkevennyksvaraa. Autove-
rotus vaatisi tarkistusta — ajankohtainen kes-
kustelunaihe sekin muun muassa tuontiautojen

ja käytettyjen autojen verotuksen osalta, miksei myös laajemminkin.

Kun pikkasen kritisoin valtiovarainministeriä hyvin yksitotisista lausunnoista tuloverotusmahdollisuuksien suhteen, niin kyllä olin aika tavalla järkyttynyt hänen henkilökohtaisesta kannastaan — EU:ssa nyt sovittu, mutta silloin hänen kantansa julkitullessa vielä avoimena olevasta — joidenkin palvelualojen arvonlisäveronalentamiskokeiluun, jonka suhteen muuten eduskunnan linja on ollut hyvin selkeä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnöissä että suuren valiokunnan kannanotoissa. Kun tiedetään, että ministeri Niinistö on tällä hetkellä Ecofinin puheenjohtaja, hänen kannallaan voisi olettaa olevan merkitystä myöskin siihen, miten asiat siellä etenevät, vaikka tietysti puheenjohtajamaa pyrkii varmasti neuvostossa suhtautumaan aika neutraalisti, ja onneksi, niin kuin totesi, ratkaisu on syntynyt.

Huono puoli on, että ravintolatoiminta, joka tutkimustenkin mukaan olisi vielä enemmän omannut työllistäviä vaikutuksia, on jäämässä pois. Uskon kyllä, että ministeri Niinistön kanta on muutettavissa, koska minulla on näkemys, että hallituksen ylivoimainen enemmistö on kuitenkin sillä kannalla kuin eduskuntakin, että arvonlisäverokokeilu pitää Suomessakin käyttöönottaa. Ilman kokeilua ei saada riittäviä selvityksiä, riittäviä tuloksia siitä, mitkä vaikutukset ovat sekä työllisyyden että harmaan talouden vähentämisen kannalta.

Arvonlisäveroasiat, niin ed. Laakson tekemä lakialoite kuin muutkin valtiovarainvaliokuntaan aiemmin lähetetyt arvonlisäverotusta koskevat lakialoitteet, tulevat valiokunnassa varmasti käsiteltäviksi; millä tarkkuudella ja minkälaisessa roolissa, sen aika näyttää. Ne tulevat lähiviikkoina, arvonlisäveroasia joka tapauksessa avautuu valtiovarainvaliokunnan verojaostossa, kun käsitellään hallituksen esitystä, joka koskee kunnan arvonlisäveromuutosta.

Ed. Ala-Nissilä: Arvoisa rouva puhemies! Kuten ed. Uotila totesi, arvonlisäveroasiat ovat nyt auki eduskunnassa, koska meillä on arvonlisäverolain muutosesitys vireillä. Toisaalta meillä on tämä ed. Laakson aloite ja ed. Pekkarisen aloite ja toistakymmentä muuta lakialoitetta liittyen arvonlisäverotukseen ja sen verokantoihin.

Ministeri Niinistö on arvonlisäverokantaan liittyen todellakin todennut, että veronkevennykset pitää kohdistaa yhteen paikkaan: tuloveronkevennyksiin. Miksi hän sanoi näin? Tieten-

kin sen takia, että sillä tavalla jäisi enemmän rahaa tuloveronkevennyksiin, jotka todennäköisesti kohdennetaan prosenttikevennyksinä kautta linjan. Sillä tavalla suurituloiset saavat eniten rahaa. Tämähän sen linjan takana on.

Mielestäni hänen sanomansa, että veronkevennykset pitää kohdistaa yhteen paikkaan, on sinällään oikea, mutta silloin meidän pitää puhua työn verotuksen keventämisestä, verokiilan leikkaamisesta matalapalkka-aloilta pieni- ja keskituloisilta. Silloin on käytettävissä kolme keinoa, joita keskusta on esittänyt. Ainakin viisi vuotta olemme omissa uudistusohjelmissamme tuoneet tämän monta kertaa esille. Nyt useimmat asian tuntijat ovat aivan samalla linjalla.

Jotta saataisiin paras työllisyysvaikutus, pitää käyttää ensinnäkin tuloveronkevennyksiä, totta kai, niitä pitää antaa kaikille, mutta pitää selkeästi painottaa pieni- ja keskituloisiin ja matalapalkka-aloihin.

Toinen keino on työnantajamaksut, ehkä kaikkein tehokkain. Niitä pitää keventää, ja niiden porrastustapaa pitää uudistaa. Jos ja kun porrastustapaa uudistetaan, siihen ei vielä välttämättä menisi lainkaan lisää veromarkkoja, mutta jonkin verran siihen voidaan käyttää. Silloin meillä on olemassa malli, jonka sosiaaliministeriön työryhmä keväällä esitti. Keskustalla on oma mallinsa, joka on radikaalimpi ja tehokkaampi. Näistä varmaan löytyy malli, jos ja kun sitä halutaan käyttää.

Arvoisa puhemies! On kolmas keino kaventaa työn verotuksen kiilaa, ja se on arvonlisäverokannan alentaminen kaikkein työvaltaisimmilla palvelualoilla, sellaisilla aloilla, jotka myyvät tuotteita suoraan kuluttajille. Kuluttajathan eivät saa arvonlisäverotusta vähentää. Silloin tullaan ruokatarjoiluun, parturi-kampaamoihin, erilaisiin korjauspalveluihin.

On valitettavaa, että ruokatarjoilu jäi nyt pois EU:n päätöksestä sellaisena alana, jolla arvonlisäverokantaa voitaisiin alentaa. Pahaa epäilen, että Suomi ei tässä asiassa ollut erityisen aktiivinen. Olisi tarvittu enemmän aktiivisuutta. Eräät jäsenmaathan sitä ehdottivat, mutta siitä ei syntynyt yksimielisyyttä, luulen, että kahdesta syystä. Ensinnäkin siihen menee jossain määrin veromarkkoja, koska ala on aika laaja, ja toisaalta monet EU-maat ovat jo hoitaneet asiansa. Siellä on alempi arvonlisäverokanta ruokatarjoilussa. Esimerkiksi Irlannissahan mentiin alempaan verokantaan, ja siellä saadut työllistämiskokeilut ovat olleet positiivisia.

Kuten ed. Laakso totesi, muun muassa Val-

tion taloudellinen tutkimuskeskus on kiistatta osoittanut, että arvonlisäverokannan alentamisella esimerkiksi ruokatarjoilussa on positiivisia työllisyysvaikutuksia. Suomessa on vielä se erityinen ongelma, että meillä on kaksi ruoan arvonlisäverokantaa: yleinen 22 ja ruokatarjoilun osalta 17. Niinpä kun menee pitseriaan ja ottaa sieltä jotain mukaansa, arvonlisäverokannan pitäisi olla 22. Sen sijaan, jos pitsan syö paikalla, arvonlisäverokannan pitäisi olla 17. Tämä ei ole hyvä tilanne.

Arvoisa puhemies! Nyt eduskunnan pitää tässä ryhdistäytyä, hallituksen ja hallituspuolueiden pitää ryhdistäytyä. Veronkevennysvara, joka tällä vaalikaudella on kaiken kaikkiaan 12—16 miljardia, pitää käyttää työllisyyden ehdoin. Kun se käytetään työn verotuksen vähentämiseen ja verokiilan leikkaamiseen matalapalkka-aloilta ja pieni- ja keskituloisilta, sillä on paras työllisyysvaikutus. Talouspoliittiselta kannalta se on tässä hyvässä taloustilanteessa ilman muuta järkevintä, ja sillä tavalla puretaan myös kannustintuloloukkuja parhaiten, koska ne ovat juuri pienituloisten ihmisten ongelma.

Nyt ei pidä antaa periksi valtiovarainministeriön linjalle, joka on se, että veronkevennykset roiskitaan tasaprosentteina kautta verotaulukojen. Sillä tavalla suurituloiset saavat varmasti hyvän potin tänä aikana, jolloin tuloerot ovat ennätysmäisessä kasvussa Suomessa. Siksi nyt tarvitaan arvovalintoja ja poliittista tahtoa, jotta veropolitiikkaan saadaan aktiivisuutta ja oikeudenmukaisuutta ja voidaan toimia työllisyyden ehdoilla.

Ed. Kuoppa: Arvoisa rouva puhemies! Elintarvikkeiden arvonlisäveron alentaminen on mielestäni sosiaalisesti oikeudenmukainen veroratkaisu. 17 prosentin arvonlisävero ruoassa on kohtuuton, jos ajattelee työttömiä, lapsiperheitä ja pientä eläkettä saavia. Esimerkiksi täyttä kansaneläkettä saava henkilöhän ei voi mitään muuta veronalennusta saada kuin sen, että ruoan arvonlisäveroa alennetaan ja ruoan hinta laskee. Sama tilanne on myös työttömillä. Työttömähän eivät saa muun muassa ansiotulovähennystä, ja sitä kautta heille ei tule verohelpotuksia, mutta ruoan arvonlisäveron alentamisesta myös työttömät hyötyvät. Sama tilanne on lapsiperheillä. Lapsiperheet, jotka kuluttavat paljon ruokaa, tulisivat hyötymään halvemmista elintarvikkeista silloin huomattavasti, mikä myös helpottaisi pienituloisten lapsiperheitten taloudellista asemaa.

Näin ollen, jos veroalennusvaraa tässä maassa on, siitä huomattava osa tulisi käyttää ruoan arvonlisäveron alentamiseen ja hyödyttää sitä kautta sosiaalisesti oikeudenmukaisempaa veropolitiikkaa. Mielestäni on täysin kohtuutonta, että hieman päälle 2 000 markan käteen jäävistä tuloista, jotka menevät pääasiassa ruokaan, joutuu maksamaan vähintäänkin 17 prosentin arvonlisäveroa. Samaan pienituloisten joukkoon vielä haluan lisätä myös opiskelijat, joita nyt käsitellyssä oleva budjetti uhkaa myös kohdella kaltoin. Ollaanhan sieltä leikkaamassa asumistukea opiskelijoilta noin 130 miljoonan markan arvosta.

Toisena asiana ruoan arvonlisäveron alennuksen puolesta puhuu se, että elintarvikealan työllisyys on yksi asia, johon varmasti vaikuttaisi se, että elintarvikkeitten arvonlisäveroa alennettaisiin. Se parantaisi työllisyyttä ja parantaisi myös kotimaisen elintarviketeollisuuden kilpailukykyä. Näin ollen myös tätä taustaa vasten olisi tärkeää, että arvonlisäveroa alennettaisiin pikaisesti tänä vuonna eli ensi vuodeksi. En nyt aivan tarkkaan muista, kun ed. Pekkarinen totesi, että vasemmisto ei ollut tässä mukana, mutta mielestäni, kun edellisen kerran ruoan arvonlisäverosta täällä eduskunnassa äänestettiin, niin vasemmistosta osa oli arvonlisäveron alennuksen kannalla.

Ed. Korkeaoja: Arvoisa puhemies! Edustajat Kuoppa, Laakso ja Elo ovat täällä jo puhuneet ruoan arvonlisäveron alentamisen puolesta ja luoneet sellaista kuvaa, että he tukevat tällaista suuntausta. Konkreettinen asia, jonka he ovat tehneet tähän mennessä tällä saralla, on tuen antaminen Lipposen hallitukselle, jonka politiikka tässä asiassa on tunnettua.

Arvoisa puhemies! Mielestäni tämä osoittaa, että mainitut edustajat eivät ole antaneet oikeata kuvaa toiminnastaan. He ovat luoneet sellaisen kuvan, että he olisivat tämän sinänsä hyvän aloitteen ja hyvän poliittisen linjan takana, mutta todellisuudessa ovat kannattamassa Lipposen hallituksen tukemisen myötä aivan toisenlaista politiikkaa. (Ed. Kuoppa: Ei ole äänestetty vielä arvonlisäverosta!) — Tulemme sitten näkemään aikanaan, kun tästä äänestetään. Parlamentaarissa järjestyksessä pelisäännöt ovat sellaiset, että se, että jotain yksittäistä asiaa vastaan äänestää, ei pelasta nahkaa siitä, että tukee hallitusta, jonka poliittiseen kokonaislinjaukseen kyseinen kohta sisältyy. Ei meillä ole mikään kunnanvaltuusto ja kunnanhallitus valtakuntaa johtamas-

sa, vaan meillä on parlamentaarinen järjestelmä, jossa hallitusta joko tuetaan tai ei.

Esityksessä ruoan arvonlisäveron alentamiseksi on oikea tavoite, niin kuin täällä monessa puheenvuorossa on todettu sinänsä oikein perustein. Arvonlisäveron alennus, jos veroalennusvaraa on, on oikeudenmukainen. Se vaikuttaa kaikkein eniten pienituloisten käytettävissä oleviin tuloihin ja sillä tavalla on sosiaalisesti oikeudenmukainen. Se koskettaa niin opiskelijoita kuin työttömiäkin ja tällä tavalla on todella oikeudenmukainen.

Täällä on myös korostettu sitä, että työllisyyden kannalta esitys olisi hyvä. Näin varmasti on, koska vaikka ulkomainenkin ruoka joutuu saman arvonlisäverotason mukaiseen kohteluun, niin meille kuitenkin aika paljon tuodaan rajojen yli valmista ruokaa niin unionin maista kuin muista naapurimaista ja osittain siitä syystä, että meillä on tarpeettoman korkea ruoan hintataso. Tässä tilanteessa arvonlisävero vaikuttaa huomattavasti.

Tosiasiaa syy, miksi valtiovarainministeri ja valtiovarainministeriö eivät näytä tukevan tätä hanketta, on se, että tässä puhutaan niin merkittävstä veronalennuksesta, että jos se toteutettaisiin, suurituloisten tuloveroalennus kävisi mahdolltomaksi. Tämän takia, vaikka hallituksessa näyttääkin olevan, niin kuin täällä todettiin, ylivoimainen enemmistö pääluvun mukaan lasketuna tämän asian puolesta, se aivan ilmeisesti tulee osoittautumaan alivoimaiseksi enemmistöksi, kun Niinistön mies ja ääni pääsee asiaan vaikuttamaan.

On toki tietysti huomattava, että tällaiseen veronalennukseen liittyy tiettyjä ongelmia. Ensi vuodenvaihteessa Agenda-ratkaisusta johtuen maataloustuotteiden hinnat tulevat alenemaan sillä tavalla kuin tiedetään. Tätä viljelijöille korvataan suoran tuen lisäämisellä, mutta tämä lasku tulee vaikuttamaan jonkin verran joka tapauksessa elintarvikkeiden hintoihin ja toimii samaan suuntaan kuin veron alentaminen. Silloin tietysti kahden erillisen vaikuttavan toimen ajoittamista samaan tilanteeseen kannattaa harkita.

Toinen seikka on tietysti kilpailutilanne, joka on tunnetusti kireä, ja aina on pelko, että tällaisissa tilanteissa tämmöinen veronalennus jää välikäsille. Mutta huolimatta näistä ongelmista se suunnitelma, joka on ed. Pekkarisen ehdotuksessa ja joka on samansuuntainen kuin ed. Laakson ehdotus, siis että tässä asiassa tehtäisiin päätös pidemmällä aikavälillä saattaa ruoan arvonlisä-

vero eurooppalaiselle keskimääräiselle tasolle, on oikea.

Ed. M. S a l o : Arvoisa rouva puhemies! Ed. Laakson lakialoite arvonlisäverolain muuttamiseksi on perusteltu. Harvoin vasemmalta yrittäjän näkökulmasta näin kannatettavaa lakiesitystä tulee.

Tässä on historiallinen tausta. Kun liikevaihtoverolaista siirryttiin arvonlisäverojärjestelmään, myös veropohjaa voimakkaasti laajennettiin. Työvaltaiset yritykset tulivat arvonlisäverotuksen piiriin mukaan lukien parturit ja monet muut. Nyt, kun arvonlisävero lisätään tehdyn työn hintaan, lisäys nostaa hintaa merkittävästi, mikä sai aikanaan ilmiön ”harmaa talous” vahvaan kasvuun. Nyt arvioidaan harmaan talouden vuosivaihdoksi 20 miljardia markkaa. Se on iso kuluerä yhteiskunnan kannalta katsottuna, koska siinä jäävät arvonlisävero sekä valtion tulovero kuten myös kunnallisverot maksamatta.

On perusteltua miettiä ratkaisua tämän ongelman poistamiseksi. Juuri oikeansuuntainen esitys on se, että alennetaan voimakkaasti arvonlisäverokantaa työvaltaisilla palvelualoilla. Työvaltaisiksi palvelualoiksi voidaan tietenkin luokitella monenlaisia yrityksiä, mutta juuri parturikampaamot, jopa rakennussaneerauksia tekevät yritykset voivat olla näitä työvaltaisia yrityksiä.

Elintarvikkeiden arvonlisäverokohtelu on joiltakin osin ristiriitainen siinä mielessä, että niissä yrityksissä, joissa tehdään paljon työtä sisällä, joudutaan maksamaan korkeampi arvonlisäverokanta. Jos ja kun ravintolassa kääritään voileipä paperiin ja syödään ulkona, siitä maksetaan 17 prosenttia arvonlisäveroa. Jos siihen annetaan mukaan haarukka ja veitsi, vero on 22 prosenttia. Tämä ei voi olla johdonmukaista. On yhdenmukaistettava tämä käytäntö ja veroprosenttia selkeästi alennettava.

Arvonlisäverokannan alentaminen elintarvikkeissa vaikuttaa tietenkin arvonlisäverokertymään ainakin laskennallisesti alentavasti, mutta valtion budjetissa on nyt vuositasolla noin 3 miljardia markkaa veronalennusvaraa. Mihin tämä veronalennusvara kohdennetaan? Kohdennetaanko se niin, että siitä 2 miljardia markkaa käytetään elinkustannusten alentamiseen, jolloin edunsaajina ovat kaikki Suomen kansalaiset ja kaikki Suomessa ruokansa syövät, vai kohdennetaanko se valtion tulo- ja varallisuusveroa alentamalla, jolloin siitä saa osansa vain osa kansalaisista? Itse jo voi sanoa elämän ehtopuolelle kääntyneenä, (Ed. Laakso: Älkää nyt hosuko!)

etten kuitenkaan tästä arvonlisäveron alennuksesta saisi erityistä hyötyä, mutta olen valmis ja vankka arvonlisäveroalennuksen kannattaja, koska nimenomaan lapsiperheet ja eläkeläiset käyttävät suhteellisen suuren osan tuloistaan elinkustannuksiin, ja koska vasta vuonna 2002 on luvassa seuraava kansaneläkkeen korotuskin, 50 markkaa, tämä toisi pientä liikkumavaraa heidän kuukausittaiseen elantoonsa.

Arvoisa puhemies! Tämä nyt tehty lakialoite, joka lähtee käsittelyyn, toivottavasti käsitellään nopeasti. Kun tähän rinnalle otetaan, kun on mahdollista, ed. Pekkarisen tekemä lakialoite, tästä yhdessä syntyy hyvä kokonaisuus, ja Suomen kansa pitkästä aikaa ilahtuu.

Ed. P. S a l o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä käydään hyvin asiallista ja mielenkiintoista verokeskustelua. Minulle uutena edustajana on jäänyt muutamia kysymysmerkkejä, lähinnä se, että kun puhutaan arvonlisäveron alentamisesta niin elintarvikkeissa kuin palveluissakin, täällä annetaan ymmärtää niin, että se väistämättä tulee täysimääräisesti mukaan hintoihin, mikä tarkoittaa sitä, että vähätuuloiset ja keskituloiset ihmiset saavat silloin todella ostaa tuotteita halvemmalla. Mutta kuitenkaan ei esitetä mitään luotettavaa tutkimusta tai faktaa siitä, että näin käy tässä itsekkäässä ja pahassa maailmassa, jossa monet palvelujen tuottajat saattavat ajatella asian niinkin, että olen pidättäytynyt jo monesta hinnan noususta aikaisemmin ja nyt on ollut kovasti nousupainetta ja tämä arvonlisäveron alennus ei kosketakaan minua, vaan hinnat säilyvät entisellä tasollaan, mikä tarkoittaa sitä, että me menetämme verotulot valtiolta, mutta emme välttämättä saakaan työllisyysvaikutusta ja hinnan alennusta kuluttajille.

Tähän haluaisin teiltä, hyvät veroasiantuntijat, myös luotettavaa asiantuntemusta.

Ed. M. S a l o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä pohdiskelu on tietenkin oikeaan osuua, mutta itse, kun koko elämäni olen toiminut yrittäjänä, tiedän, että kilpailu- ja markkinatalouden kovat lait pitävät huolen siitä, että ei yritysalamään löysiä jää, vaan alennus siirtyy kyllä taatusti kuluttajan hyödyksi (Ed. P. Salo: Täysimääräisestikö?) täysimääräisesti. Näin se on siirtynyt tähänkin asti, mistä on todistena se, että meillä tänä päivänäkin esimerkiksi päivittäistavara kauppa on edelleen aikamoisessa tuloksentekokriisissä eli vain 20 prosenttia päi-

vittäistavara kauppiasta saa kunnollisen toimentulon ja 80 prosenttia joutuu miettimään, kuinka tullaan huomiseen toimeen.

Ed. K a n g a s : Arvoisa puhemies! Ed. Laakso on tehnyt aloitteen arvonlisäveron alentamisesta. Mielestäni tämä on hyvä aloite. Aloitteella on työllistävä vaikutus muun muassa koko suomalaiselle elintarvikeketjulle. Lisäksi se on oikeudenmukainen tämän maan pienituloisille, niin kuin tässä on todettu. Eläkeläiset, työttömät ja pätkätyöläiset käyttävät suurimman osan tuloistaan elintarvikkeiden ostoon, ja näin tämä helpottaa tämän maan pienituloisia ihmisiä.

Myös palveluiloille tällä on työllistävä vaikutus. Niiden palvelutasoa voidaan nostaa, ja varsinkin, jos tulee ulkomaanmatkailua ja muuta, sitä voidaan paremmin hoitaa ja saada ihmisiä enemmän töihin kuin tänä päivänä.

Työpaikkaruokailu on kohde, jossa pitäisi arvonlisäveroa laskea. Sillä on tämän lisäksi myös kansanterveydellistä merkitystä, että ihmiset käyttävät työpaikkaruokailua.

Toivon tälle lakialoitteelle menestystä. Niin kuin täällä on todettu, EU:ssa ollaan menossa tähän suuntaan.

Tuloveroalennusta pitää myös, kun verotuksesta puhutaan, kohdentaa niin, että se kohdistuu pieni- ja keskituloisiin.

Ed. Korkeaajalle voisin huomauttaa, että voi hallituksen sisälläkin väentää asioita mieleiseen suuntaan niin kauan, kunnes asia tuodaan tänne päätettäväksi. Sitten on otettava tämä asia ja kokonaisuus huomioon, miten tässä asiassa käyttäydytään.

Olen tämän aloitteen kannalla ja toivon sille menestystä.

Ed. K ä h k ö n e n : Arvoisa puhemies! Tänä on keskusteltu paristakin saman sisältöisestä elintarvikkeiden arvonlisäveron alentamista koskevasta lakialoitteesta. Asiasta on myös tehty tällä vaalikaudella useampi kirjallinen kysymys, ja yhden niistä on myös allekirjoittanut tehnyt.

Esko Ahon hallituksen esityksestään korotettiin elintarvikkeiden arvonlisäveroa vuoden 95 alusta 12 prosentista 17 prosenttiin. Tämä elintarvikkeiden arvonlisävero on Suomessa noin 10 prosenttiyksikköä korkeampi kuin EU-maiden keskimääräinen verokanta. Tästä korotuksesta puhuttiin tilapäisenä. Lupauksesta huolimatta kuitenkin tämä korotus näyttää jääneen pysyväksi, sillä edellinen hallitus ei tähän asiaan puuttunut.

Elintarvikkeiden arvonlisäveron palauttamisen korotusta edeltävälle tasolle maksaisi valtiolle asianomaisen momentin verokertymistä runsaat 2 miljardia markkaa. Uskon, että tämä summa kuitenkin suurimmaksi osaksi palautuisi kulutukseen ja myös lisäisi valtion muita verotuloja.

Elintarvikkeiden arvonlisäveron alentaminen olisi mielestäni kaikkein sosiaalisin tapa alentaa verotusta. Tämän suuntaisia puheenvuoroja on täällä jo ollut useita. Toisaalta se lisäisi kuluttajien ostovoimaa. Samoin toimenpide muun muassa parantaisi elintarvikeketjun työllisyyttä ja vähentäisi laitonta harmaatuontia.

Muun muassa valtiovarainministerin toimesta on korostettu verojen ja veroluonteisten maksujen kevennyksen kohdistamista suurimmalta osin ansiotuloihin. Itse en kuitenkaan henkilökohtaisesti usko, että tämä olisi viisasta. En usko niihin odotuksiin, että yksinomaan tälle suunnalle panostamalla lisittäisiin työllisyyttä odotusten mukaisesti. Uskon, että muun muassa tämän ed. Laakson tekemän lakialoitteen ja, niin kuin ed. Pekkarinen totesi keväällä, hänen saman suuntaisen aloitteensa, tämän suuntaisten toimenpiteiden kautta päästäisiin parempaan tulokseen.

Samoin kuin tälle ed. Laakson lakialoitteelle, toivon myötätuulta arvonlisäveron alentamiskeilulle eräillä työvaltaisilla aloilla. Siitäkin on tänään useampaan otteeseen puhuttu. Tämäkin varmasti olisi lisäämässä omalta osaltaan työllisyyttä.

Ed. O i n o n e n : Arvoisa rouva puhemies! Nyt käsiteltävänä oleva asia, arvonlisävero ja sen alentaminen täällä olevan lakialoitteen pohjalta, on synnyttänyt hyvää keskustelua. Täällä keskustelupuheenvuoroissa esitettyihin näkemyksiin tekee mieli yhtyä, ja on hyvä, että tässä käytävässä keskustelussa on puoluepoliittisia rajoitintoja voitu ainakin tässä salissa ylittää. Arvonlisävero kovin korkeana, kuten nyt on, tuo paineita kuluttajahintoihin tai palvelujen hintoihin, ja kun ne tulevat kalliiksi, palveluja käytetään vähemmän, kulutusta siellä, missä se on mahdollista, vähennetään, ja tämä synnyttää työttömyyttä ja työttömyys maksaa. Sen vuoksi kaikki ne pyrkimykset, joilla edesautetaan arvonlisäveron alentamista, ovat mielestäni oikean suuntaisia.

Täällä on viitattu siihen, että erityisesti eläkeläiset, työttömät, opiskelijat kokevat jo nyt ruuan hinnan kalliina. Tietysti on arvokysymys

elämässä, mistä ihminen haluaa maksaa. Joku pitää ruuan hintaa kalliina, mutta oluen tai viinan hinta ei sitten tunnu kalliilta. Mutta joka tapauksessa on oikein, että me edesauttaisimme edullista kotimaista elintarviketuotantoa, koko elintarviketeollisuusketjua sillä, että alentaissimme kotimaisen ruuan arvonlisäveroa. Se olisi oikeaa veropolitiikkaa, oikeaa sosiaali- ja yhteiskuntapolitiikkaa, oikeaa työllistämispoliitiikkaa. Vaikka se maksaa, niin minusta tästä kannattaisi asiantuntijoilla laadittua ihan objektiivinen selvitys siitä, minkä verran tämän kautta synnytetään uusia työpaikkoja tai edesautetaan nykyisten säilymistä, minkä verran nämä rahat pyörivät muussa kulutuksessa kotimarkkinoilla ja tulevat sitä kautta yhteiskunnan ja verotuksen käyttöön, minkä verran vähennetään harmaata taloutta, josta verottaja ja yhteiskunta eivät saa mitään. Kannattaisi pyrkiä mahdollisimman, sanoisin, tieteellisen objektiiviseen laskelmaan ja tutkimukseen, ja silloin minä otaksun, vahvoilla on se näkemys, että arvonlisäveron alentaminen on hyvin kohtuullista.

Tämä koskee tietysti kaikkea muutakin elämässä, esimerkiksi joukkoliikennettä. Mutta eräs sektori, jonka toisin tässä myöskin esille, on kotimainen polttoaine. Sen arvonlisäveroa tulisi myös tuntuvasti alentaa, jopa poistaakin, jotta se tulisi käyttäjälleen edulliseksi. Tällä olisi kauppataseen kannalta hyvin positiivinen vaikutus. Se olisi työllistävää, ympäristöystävällistä ja edesauttaisi Kioton sopimusten täyttämistä.

Arvoisa rouva puhemies! Käytyyn aiheeseen liittyen toivon nyt käsiteltävälle asialle myönteistä jatkoa tämän aloitteen ja aiemmin mainitun ed. Pekkarisen aloitteen esittämissä suuntaviivoissa.

Ed. K a r j a l a i n e n : Arvoisa puhemies! Veroratkaisut ovat hallituksen toiminnassa niitä elementtejä, joilla hallitus osoittaa oikeudenmukaisuutensa tai sen puutteen, solidaarisuutensa tai sen puutteen ja nuo yhteen laskien myös taloudellisen ja yhteiskunnallisen viisautensa tai sen puutteen. Minä olen ymmärtänyt, että hallituksen sisällä on voimia, jotka syksyn tupokieroksen yhteyteen siirretyn veroratkaisun osalta antaisivat veroedut pelkkänä tuloveroalennuksena, ja siitä hyötyisivät ennen kaikkea suurituloiset. Sellaiseen veroratkaisuun ei ole valtiotaloudellisia perusteita, ei työllisyys- eikä oikeudenmukaisuusperusteita. Arvonlisävero on sen sijaan noissa suhteissa käyttökelpoinen väline.

Ed. Laakson aloite on ajankohtainen keskustelun herättäjä ja toivon sille menestystä.

Arvoisa puhemies! Ihan lopuksi haluaisin lyhyesti kommentoida ed. Korkeaosan neuvoja meille hallituspuolueitten edustajille. Hän toistamiseen kehottaa meitä pysymään täysin ruodussa, toistamaan sitä, mitä ylhäältä annetaan. Haluan muistuttaa, että kansanedustaja ei ole antanut täysin avointa valtakirjaa hallitukselle ja kansanedustajan tehtävä on yrittää vaikuttaa ratkaisuihin kaikissa tilanteissa, myös tässä keskustelussa.

Ed. T i u s a n e n : Rouva puhemies! Ed. Laakson hyvä aloite on aikaansaanut erinomaisen laajan keskustelun, ja tämä keskustelun ajankohtakin, tämä kellonaika, antaa tälle hyvän mahdollisuuden. Jälleen kerran kansanedustajan aktiivisuus tuo asioita keskusteluun, ja aivan niin kuin edellinen puhuja totesi, tämä on viesti eteenpäin hallituksen suuntaan, myöskin niin sanotusti meidän ministereillemme, meidän, jotka edustamme hallituspuolueita. Ei ole todellakaan millään lailla perusteltua evätä keskustelumahdollisuutta, aloitteidentekomahdollisuutta, kritiikkiä hallitusta kohtaan, jos täällä eduskunnan hallituspuolueiden kansanedustajien keskuudessa näin nähdään.

Ed. Laakson aloite arvonlisäveron alentamisesta nimenomaan elintarvikkeiden kohdalla tukisi niitten ihmisten selviytymismahdollisuuksia, joilla on taloudellisesti vaikeata, ja samalla se todella kanavoisi tuloja parantuneen työllisyyden ja lisääntyneen kulutuksen kautta valtiolle muulla tavoin. Se ei olisi mikään miinusmerkki-
nen tulos valtion budjettiin.

Lopuksi, arvoisa puhemies, tämä on viesti myös valtiovarainministeriön suuntaan siinä mielessä, että eduskunnassa on vahvaa tahtoa tukea arvonlisäveron alentamista myöskin työvoimavaltaisilla aloilla.

Ed. L a a k s o : Rouva puhemies! On tietenkin myönteistä, että aloitteeni on saanut näin positiivisen vastaanoton.

Haluaisin muistuttaa työministeri Sinikka Mönkäreen toukokuussa antamasta lausunnosta, jossa hän totesi, että arvonlisäveron alentaminen tulisi valtiontaloudelle kannattavammaksi kuin tuotto, joka nykyisellä 17 prosentin veroasteella saadaan.

Tämä on aika radikaali lausunto. Täytyy sanoa, että en ole aivan varma, tapahtuisiko näin. Mutta siis myös hallituksesta käsin on todettu,

että arvonlisäveron alentamisella 12 prosenttiin elintarvikkeiden osalta olisi paitsi valtiontalouden tuloja alentava vaikutus, myös joukko myönteisiä vaikutuksia.

Kysymys, joka tuli oikealta, pani minut miettimään, eikö edustaja enää uskokaan markkina-voimien vapaaseen kilpailuun ja vapaan kilpailun vaikutukseen hintatasoon. Itse kuulun nimitäin niihin, jotka eivät usko siihen. Nyt havaitsen, että oikealla on samanlaista käsitystä. Pelkään, että todellakaan koko alennus, joka arvonlisäverossa elintarvikkeiden osalta toteutuisi, ei menisi suoraan hintoihin. Mutta kun aloitteessani esitän varsin radikaalia eli peräti 9 prosenttiyksikön alentumaa, niin olen aivan varma, että kyllä kilpailukin omalta osaltaan pitää huolta, että valtaosa alennuksesta näkyisi kyllä hintojen alentamisena. Mutta muuten suhtaudun yhtä skeptisesti tähän markkinatalouteen kuin edustaja oikealla.

Ed. P. S a l o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Laaksolle sanoisin, että uskon kyllä edelleen markkinatalouteen ja kaikkeen siihen raadollisuuteen, mitä siihen sisältyy. Mutta uskon myös, että se on kuitenkin paras yhteiskuntamuoto, jota Suomessa voidaan harjoittaa, kaikkein hyvine ja huonoine puolineen.

Pelkään sitä, mitä itsekini kerroitte, että välttämättä arvonlisäveron alennus ei muodostu niin hyväksi kuin me nyt oletamme. Varmasti valtiovarainvaliokunnan verojaostossa kuullaan asiantuntijoita ja saamme tietää, minkälaisia kokemuksia muualla maailmassa on tämän tyyppisistä asioista.

Palauttaisin kumminkin mieliin tässä keskustelussa, että eduskuntavaalien aikana maaliskuussa, kun seurasi sitä keskustelua, jota eri puolueet kävivät veronalennuksista, pahimmat puutteet nähtiin nimenomaan työn hinnassa. Samoin siinä, onko suomalainen yhteiskunta riittävän kannustava niin, että kannattaa kouluttautua, kannattaa yrittää, kannattaa tehdä töitä ja siitä saa myös lisäarvoa itselleen.

Minä ilokseni totesin, että hallitusohjelmaan kirjattiin 10—11 miljardin markan tulo- ja varalisuusveron alennus, joka yhdessä työmarkkinaratkaisun kanssa lisää kannustavuutta ja vähentää tuloloukkuja. Nyt olen pannut merkille, että veroja ollaan alentamassa vähän sieltä sun täältä, niin arvonlisäveroista, alkoholiverosta, bensiini-
verosta kuin tuloverosta. Haluaisin kyllä tietää, mikä tässä asiassa olisi nyt kaikkein parasta Suomen kannalta.

Ed. Valpas: Arvoisa puhemies! Minun mielestäni tämä on myös myönteinen aloite, joka kohdentuu erityisesti pienituloisiin, joita ei kovin hellitä hallitusohjelmassa. Minunkin mielestäni tämä voi olla osa veroratkaisua. On erittäin hyvä asia, että myös hallituspuolueiden edustajat monista eri ryhmistä uskaltavat keskustella tästä asiasta tässä hengessä.

Siirtyykö alennus sitten hintoihin? Jos lähde-tään siitä, että markkinat ovat toimivia, niin kuin pitää ainakin uskoa, niin silloinhan alennukset siirtyvät myös hintoihin ja sillä tavalla hyödyntävät pienituloisia.

Ed. Räsänen: Arvoisa rouva puhemies! Ed. Laakson aloite on saanut aikaan vilkkaan keskustelun, mistä voi havaita, että aihe on tarpeellinen ja ajankohtainen.

Tässä yhteydessä ja keskustelua kuunnellessa on ollut mielenkiintoista havaita, että tukea yrittäjyydelle ja yrittämisen edellytyksille löytyy vahvemmin vasemmistosta kuin oikeistosta, mikä on aika erikoista, kun voisi kuvitella juuri kokoomuksen intresseissä olevan yritystoiminnan tukemisen. En oikein jaksa ymmärtää kokoomuksen puheenjohtajan varsin nihkeää suhtautumista arvonlisäverotuksen alentamiskokeiluihin.

Pidän myös ed. Laakson aloitetta kannatettavana, mutta mielestäni arvonlisäveron alentamista tulisi kokeilla myös muilla aloilla, ei pelkästään ruokatarjoilun alalla. Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen erikoistutkija Timo Rauhane teki tutkimuksen, jossa hän totesi, että palvelualojen arvonlisäveron alennus voisi parantaa niiden työllisyyttä jopa 8 prosentilla. Tutkimuksessahan oletettiin, että arvonlisävero laskettaisiin esimerkiksi myös parturialalla, kotitalouspalveluissa, korjausalalla ja asuntojen korjaamisessa ja näin voitaisiin saada aikaan jopa 5 500 uutta työpaikkaa, muun muassa parturialalla 500—700 uutta työpaikkaa.

Toivon todellakin, että aloite saisi valiokuntakäsittelyssä yhtä vakavan vastaanoton kuin täällä salissa.

Ed. Laakso: Rouva puhemies! Olen samaa mieltä käytettyjen puheenvuorojen kanssa siitä, että arvonlisäveron alennus pitäisi liittää osaksi veroratkaisua. Näin ennen kaikkea siksi, että veroratkaisu, jota hallitus nyt on hahmottamassa, ei ota huomioon kaikkein pienituloisimpia väestöryhmiä, esimerkiksi työttömiä, itse asiassa lainkaan.

Työttömiin arvonlisäveron alennus tietenkin kohdistuisi välittömästi käteen jäävän tulon lisäyksenä. Mutta hallitus on tarjoamassa itse asiassa tyhjää kättä tällä hetkellä työttömille. Kunnallinen ansiotulovähennys ei ulotu lainkaan työttömiin eikä myöskään eläkeläisiin. Tästä syystä arvonlisäveron alennus olisi sosiaalisesti oikeudenmukainen ja sen pitäisi olla osa kokonaisveroratkaisua.

Työttömiin ja eläkeläisiin kohdistuu kyllä inflaatiotarkistus. Ilmeisesti eläkeläiset ovat saamassa osana tuponeuvottelujen sivuratkaisua 0,3 tai 0,4 prosenttiyksikön kevennyksen niin sanottuun ylimääräiseen sairausvakuutusmaksuun, mutta tiukasti ottaen silloinkaan ei ole kysymys veron alennuksesta.

Arvonlisäveron alennuksen kautta meillä olisi mahdollisuus ojentaa kättä myös niille, jotka eivät pääse Lipposen hallituksen veronkevennyksistä muuten osallisiksi.

Ed. Mähönen: Rouva puhemies! Niin kuin täällä on tullut monissa puheenvuoroissa ilmi, asiahan ei suinkaan ole tässä salissa viime vuosien aikana mitenkään uusi. Tästä on puhuttu useitakin kertoja eduskunnan kyselytunnilla ja tästä on tehty, niin kuin kuulumme, myöskin aloitteita. Itse olen joskus lähestynyt kirjallisen kysymyksen muodossa tätä kysymystä. Sain erinomaisen kohteliaan ja hyvin muotoillun vastauksen ministeriltä. Siinäkin rohjettiin epäillä sitä, mitä tällä on työllisyyteen vaikutusta.

Täällä myöskin jossakin puheenvuorossa viitattiin voimakkaasti keskustelun aikana siihen, että saattaa olla kyseenalaista, kuinka kauan mahdollinen hinnanalennus kestää, kuinka paljon se parantaa työllisyyttä. On selvää, että on perusteltua kysyä, kuinka kauan se vaikuttaisi alentavasti hintoihin, mutta ellei tällaista asiaa kokeilla, eipä sitä tietysti tule käytännössä sitten todettuaakaan. Sama koskee työllisyyttä. Vaikka lähdetäisiin siitä, että kovin paljon uusia työpaikkoja esimerkiksi palvelualalla ei syntyisi, niin me saisimme edes säilytettyä niitä entisiä työpaikkoja, jotka ovat todellakin monessa suhteessa ja monessa tapauksessa uhan alla hävitä pois. Tätähän on tietysti jo tapahtunut, ja se on äärettömän ikävää.

Toivoisi, että kysymys tulisi kuitenkin vakavaan harkintaan jälleen kerran. Siinä olisi ilmeisesti lyhytaikaisesta laista kysymys. Siinäpäähän sitten näkisi, ketkä ovat oikeassa: ne, jotka väittävät, että tällä ei ole mitään vaikutusta hintoihin eikä työllisyyteen, vai ne, jotka väittävät, että on

vaikutusta. Uskon, että kirkko keskelle kylää, johonkin se asettuisi, ja olisi erittäin hyvä asia, että tätä tässä valtakunnassa ainakin kokeiltai-siin.

Ed. L a a k s o : Rouva puhemies! Haluaisin lopuksi todeta vielä sen, että kokeilu verotuksen alentamisella on ideologisesti ja poliittisesti aika mielenkiintoinen teema. En muista, että meillä olisi kokeiltu verotuksen korottamista millään erityisellä ryhmällä tai erityisellä alueella. Mutta nyt näyttää siltä, että vasemmisto on ideologisesti ja poliittisesti niin heikoilla, että jotta me saisimme veronkevennyksen edes jollakin pikku sektorilla, pitää puhua veronalennuksen kokeilusta samanaikaisesti kun me kaikki näemme, että koko sektorilla tarvittaisiin veronalennusta. Mutta ilmeisesti tämä on ainoa tapa, jolla me saamme pään auki, nämä pienet kokeilut.

Ed. E l o : Puhemies! Viime vuosien kehitys on osoittanut, että palvelujen kysyntä kasvaa siitä, että ostovoima lisääntyy. Ostovoimaa taas voidaan lisätä kahdella tavalla eli tuloverotusta helpottamalla palkankorotusten lisäksi ja toisaalta esimerkiksi arvonlisäveroalennuksella, josta tänään on keskusteltu. Kun kysyntä ja tarjonta paremmin kohtaavat toisensa, varmasti uusia työpaikkoja syntyy. Molemmat tavat voivat olla käytössä minun mielestäni, mutta arvonlisäverokokeilua ja arvonlisäveron alentamista ei pidä missään tapauksessa hylätä sellaisenaan, niin kuin valtiovarainministeriössä nyt on käsitelty.

Puhemies! Kun ed. Laakso totesi, ettei työttömille ja eläkeläisille oikeastaan ole luvassa yhtään mitään, itse asiassa olisinkin esittämässä ja olen tänään jättämässä kirjallisen kysymyksen liittyen työttömien oikeuteen saada ansiotulovähennys kunnallisverotuksessa. Työttömillähän oli ansiotulovähennysoikeus vuoden 97 alkuun asti, mutta se poistettiin vuoden 97 verotuksessa. Mielestäni kun nyt hallitus puhuu ja me kaikki puhumme eduskunnassa, että pieni- ja keskituloisille pitäisi antaa suurin verohelpotus, ei ole mitään syytä unohtaa työttömiä. Jos me eduskunnassa unohdamme työttömät, aivan varmaa on, että myöskin työttömät unohtavat meidät sitten, kun vaalien aika tulee. Sama koskee eläkeläisiä. Eläkeläisillä ei koskaan ole ollut ansiotulovähennystä kunnallisverotuksessa, mutta heillähän on eläketulovähennys, jota myös toivoisin voitavan tulopoliittisen ratkaisun yhteydessä käsitellä.

Ed. P. S a l o : Arvoisa rouva puhemies! Täällä on moneen kertaan viitattu meidän valtiovarainministeriimme Sauli Niinistöön ja hänen pensensä asenteeseensa asiassa. Muistuttaisin kuitenkin, että ymmärtääkseni viime päivien aikana hän on hyvin aktiivisesti toiminut nimenomaan Ecofinin kokouksessa sen tyyppisen ratkaisun aikaansaamiseksi, että Euroopan unionin alueella arvonlisäverojärjestelmää voitaisiin kokeilla. Hän on itse ollut tässä asiassa sillä mielellä, että Suomen ei välttämättä olisi viisasta tähän men-nä, ja perustellut näkökohtia nimenomaan sillä, saammeko me riittävästi sitä vaikuttavuutta, jota täällä jokainen meistä haluaa, tällä verojärjestelmällä.

Muistuttaisin myöskin, että ulkopuolisetkin tarkkailijat, jotka seuraavat hyvin tarkkaan suomalaista veropolitiikkaa ja tulonjakopolitiikkaa, ovat todenneet, muun muassa Oecd on maininnut useaan kertaan sen, että nimenomaan pahin ongelma suomalaisessa verotuksessa on tällä hetkellä liian korkea tulo- ja varallisuusvero eli se, että työn hinta on liian kallis. Tämä ei kuitenkaan ole suoranaisten vastaus. En ole huomannut sieltä oikeastaan suuriakaan moitteita siitä, että meidän arvonlisäverokantamme suhteessa muihin EU:n jäseniin olisi pahin este, joka suomalaisessa talouspolitiikassa on.

Korostan kuitenkin sitä, että niin oikealla kuin vasemmalla tässä asiassa varmasti on erilaisia näkökantoja. Me pystymme kyllä kokouksessa kaikki 46 kansanedustajaa hyvin itsenäisesti ottamaan asiaan kantaa oman elämänkokemuksemme perusteella. Totta kai kuuntelemme myöskin puolueen puheenjohtajaa ja hänen perustelujaan asiassa, mutta eivät ne myöskään meitä sido.

Ed. T i u s a n e n : Rouva puhemies! Ed. Petri Salolle toteaisin, että ongelmallista tietysti suomalaisten kuluttajien, pienituloisten ihmisten, täällä mainittujen työttömien ja eläkeläisten kannalta on se, että valtiovarainministeri Sauli Niinistö soisi arvonlisäveroalennusta muissa maissa kokeiltavan mutta ei Suomessa. Tämä on tietysti meidän kannaltamme ongelmallista.

Aivan niin kuin ed. Laakso totesi ja ed. Elo vahvisti, työttömien, pienituloisten ihmisten ja eläkeläisten ihmisten asemaa on hyvin vaikea nähdä tuettavan budjettiesityksessä vuodelle 2000. Siitä ei juuri löydy sellaisia kohtia, mutta taas tiedämme, että toisin päin on tapahtumassa, kun tarkastelemme niitä esityksiä, joita on tulossa esimerkiksi asiakasmaksuasetuksen muutok-

sen kautta, mikä liittyy kalliimpaan sairastamiseen. Tällöin kyllä tuota ajatusta, linjaa, jonka ed. Elo otti esille, että palattaisiin ansiotulovähennyksen huomioimiseen kunnallisverotuksessa työttömien osalta ja otettaisiin eläkeläiset siihen uutena ryhmänä mukaan, sopisi kannattaa. Ed. Laakson lakialoittehan on tässä suhteessa saman suuntainen.

Ed. E l o : Puhemies! Jotta ei tulisi vääriä kuvia siitä, mitä tarkoitin sillä, että ansiotulovähennys pitäisi uudelleen ulottaa myös työttömiin ja kompensoida se myös eläkeläisille, haluan korostaa, että kyselyssäni esitin sen rajattavaksi alle 180 000 markan tuloihin, kun se 97 verotuksessa ulotettiin 318 000 markan tuloihin. Sitä on sen jälkeen vielä laajennettu. Minusta koko periaate, joka ansiotulovähennyksessä on ollut, että se kohdistettiin pieni- ja keskituloisille, pitäisi ottaa uudelleen käyttöön ja antaa vähennykset myös työttömille ja pieni- ja keskituloisille eläkkeensaajille.

Puhemies! Kun ed. P. Salo totesi Niinistön kannasta, niin kyllähän Niinistön kanta on ollut varsin yksiselitteinen, eikä hän Ecofin-kokouksen jälkeen Turussa halunnut sitä edes salata. Hänen oma kantansa on edelleen se, ettei Suomessa tule ryhtyä arvonlisäverokokeiluihin. Se on sitten toinen asia, että EU:n tasollahan asia voidaan päättää, mutta jokainen maa päättää kuitenkin omakohtaisesti siitä, otetaanko arvonlisäverokokeilu käyttöön vai ei.

Mitä tulee ed. Salon vetoomukseen Oecd:n näkökannoista, niin, ed. Salo, maaraportissaan Oecd suositteli myös, että Suomessa lisätään tuloeroja ihmisten välillä. Onko ed. Salo sitä mieltä, että tuloeroja todella pitäisi lisätä, vai pitäisikö niitä vähentää, kuten henkilökohtaisesti ajattelisin?

Ed. M ä h ö n e n : Arvoisa rouva puhemies! On aivan totta se, mitä ed. P. Salo totesi, että Suomi ei ilmeisesti ole ollut pahin jarru EU:ssa keskusteltaessa tästä asiasta. Ministeri Niinistöläkin siinä on tietysti aivan oma osuutensa, jos on kohta sanottava se, mitä hänkin totesi, että hän on ollut kovasti varauksellinen tässäkin salissa kysymyksen suhteen. Hänellä lieene omasta mielestään ja varmasti joittenkin muittenkin mielestä ihan painavat perusteet olla vähän varovainen asian kanssa.

Mutta muistan, että kun asiasta keskusteltiin vuosi pari sitten, niin yllättävää kyllä, hyvin voimakasta vastustusta arvonlisäveron alentaminen

— nimenomaan puhun nyt pienten ja keskisuurten palvelualan yritysten arvonlisäveron alennuksesta — kohtasi suurten firmojen toimesta. Muun muassa järjestöt ottivat siihen hyvin kielteistä kantaa, ja perusteluna oli tietysti kilpailukyvyyn vääristyminen tätä kautta, jos vain pienille ja keskisuurille palvelualan yrityksille arvonlisäveron alennus ja tarkennus olisi haluttu antaa ja laatia.

Mitä täällä on puhuttu oikeudenmukaisuuskysymyksestä, niin ei kai voine oikeudenmukaisempaa verotusjärjestelmän alentamista olla kuin tämän suuntainen ratkaisu, jossa varmasti sekä köyhä että rikas saa saman veronalennuksen, jos puhutaan vaikkapa ruoan arvonlisäveron alennuksesta. Siinä suhteessa tämä kyllä varmasti tyydyttäisi aika suurta kansalaisten osaa ja siinä suhteessa on erittäin kannatettava. Tutkitaan nyt kunnolla tämä homma. Vaikka ed. Laakso vähän kai minulle antoikin takaisin, että minä puhuin kokeiluluonteisesta alentamisesta, niin kyllähän tosi on, että on täällä uskallettava myös kokeilla. Jos jokin asia menee pieleen, se menee pieleen, ja tarkistetaan sitä sen jälkeen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

11) Hallituksen esitys entisten tasavallan presidenttien palveluja koskeväksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 23/1999 vp
Perustuslakivaliokunnan mietintö PeVM 2/1999 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

12) Hallituksen esitys laiksi valtion eläkelain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 24/1999 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö StVM 5/1999 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

13) Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työturvallisuuslain ja työsuojelulain valvonnasta ja muutoksenhausta työsuojeluasioissa annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 33/1999 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö TyVM 1/1999 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

P u h e m i e s : Eduskunnan seuraava täysistunto on huomenna keskiviikkona kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 15.44.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen

